

Kulturværdiudvalgets Årsberetning 2009

Indholdsfortegnelse

- [Forord](#)
- [Udvalgets arbejde i beretningsåret](#)
- [Revision af kulturværdiloven og bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier](#)
- [Revision af sagsbehandlingsinstruks og procedurerne i Kulturværdiudvalget](#)
- [UNIDROIT-konventionen](#)
- [Revision af Rådets direktiv 93/7](#)
- [Museernes stående udførselstilladelser](#)
- [Kulturværdiudvalgets 20 års statusredegørelse](#)
- [Nordisk møde om ulovlig handel med kulturgenstande](#)
- [Forbehold](#)
- [Erhvervelser](#)
- [Forhåndsgennemgangen](#)
- [Individuelle ansøgninger](#)
- [EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande](#)
- [Kulturgenstande i privateje belagt med udførselsforbud](#)
- [Udvalgets økonomiske rammer](#)
- [Kulturværdiudvalgets sekretariat](#)
- [Regnskab for 2009](#)

Forord

Kulturværdiudvalget offentliggør herved sin 23. årsberetning siden ikrafttrædelsen den 1. januar 1987 af lov nr. 332 af 4. juni 1986 om sikring af kulturværdier i Danmark.

For Kulturværdiudvalget har 2009 i høj grad været præget af det forberedende arbejde, som påbegyndtes tilbage i 2007, med en gennemgang og revision af den lov og bekendtgørelse fra henholdsvis 1986 og 1987, der nu gennem mere end 20 år har ligget til grund for Udvalgets opgaver og arbejde. Det lovforberedende arbejdet er beskrevet nærmere i Årsberetningen.

Herudover har Kulturværdiudvalget behandlet et betydeligt antal ansøgninger om tilladelse til udførsel af kulturgenstande.

I 2009 har Kulturværdiudvalget ikke foretaget erhvervelser af kulturværdier.

Erland Kolding Nielsen
Formand

[Til toppen](#)

Udvalgets arbejde i beretningsåret

Kulturværdiudvalget har i 2009 afholdt tre møder. I forbindelse med Kulturværdiudvalgets møde i oktober deltog Udvalget i en omvisning af bl.a. magasinerne på Nationalmuseet, Bevaringsafdelingen i Brede.

Udvalget har forhåndsgennemgået otte auktionskataloger indeholdende 5.361 katalognumre over antikviteter, malerier, bøger, breve, manuskripter m.m.

Udvalget har behandlet 24 individuelle ansøgninger om tilladelse til udførsel af i alt 673 kulturgenstande efter den danske lovgivning. 22 af ansøgningerne vedrørte tilladelse til udførsel af 28 genstande, mens en af ansøgningerne vedrørte tilladelse til udførsel af 601 oldsager. Herudover var Udvalget ved årets afslutning ved at behandle en ansøgning om tilladelse til udførsel af 44 ældre våben.

Endvidere har Udvalget behandlet 34 ansøgninger om tilladelse til udførsel af 335 genstande efter EU-lovgivningen. Der henvises til den uddybende beskrivelse af de to ordninger nedenfor.

Arbejdet foretages af Udvalgets medlemmer og deres institutioner, Det Kongelige Bibliotek, Nationalmuseet, Statens Arkiver og Statens Museum for Kunst samt de tilknyttede netværksinstitutioner: Danmarks Kunstbibliotek, Det danske Kunstindustrimuseum, Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot, Rosenborgsamlingen og Statens Forsvarshistoriske Museum

[Til toppen](#)

Revision af kulturværdiloven og bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier

Kulturværdiudvalget har i de seneste to årsberetninger orienteret om Udvalgets arbejde i forbindelse med revision af kulturværdiloven og bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier.

I 2009 har Kulturværdiudvalget fortsat deltaget i arbejdet med revision af kulturværdiloven og den tilhørende bekendtgørelse. Blandt andet var Kulturværdiudvalget den 1. september 2009 repræsenteret ved et branchemøde om revision af kulturværdiloven, som Kulturministeriet afholdt. I mødet deltog også repræsentanter fra bl.a. auktions- og antikvitetbranchen. På mødet drøftedes bl.a. kulturværdilovens anvendelsesområde (værdi- og aldersgrænse), sagsbehandlingstid samt forholdene vedrørende handel med kulturgenstande på Internettet.

Kulturværdiudvalget kan oplyse, at Forslag til lov om ændring af lov om sikring af kulturværdier i Danmark blev fremsat for Folketinget den 11. november 2009 og var til første behandling den 1. december 2009. Et udkast til lovforslag blev forinden fremsættelsen sendt i høring. Lovforslaget blev vedtaget den 21. januar 2010. Lovændringen træder kraft den 1. marts 2010.

Som det fremgår af lovforslaget, skal lovændringerne bl.a. ses i lyset af de erfaringer, som Kulturværdiudvalget har draget som led i dets almindelige virke og konkrete sagsbehandling i henhold til den eksisterende lovgivning.

I det følgende skal Kulturværdiudvalget oplyse om de væsentlige lovændringer.

Lovændringen indebærer en ændring af værdi- og aldersgrænsen for de kulturgenstande, som er omfattet af kulturværdiloven. Værdigrænsen i kulturværdilovens § 2, stk. 1, nr. 2, ændres fra 100.000 til 150.000 kr. Værdigrænsen skal reguleres årligt under hensyn til forbrugerprisindekset. Kulturværdiudvalget har ikke foreslået, at denne generelle værdigrænse i loven hæves, idet kulturgenstande, som tilhører den umistelige kulturarv, ikke nødvendigvis efter Kulturværdiudvalgets opfattelse er steget som følge af den almindelige prisudvikling. Kulturministeriet har imidlertid tillagt det afgørende vægt, at den almindelige prisudvikling har medført, at den nuværende værdigrænse ikke længere må anses for tidssvarende i forhold til de forudsætninger, der forelå i 1986 som grundlag for fastsættelsen af 100.000 kr. som værdigrænse. I kombination med ændring af aldersgrænsen (se umiddelbart nedenfor), der indebærer en udvidelse i lovens anvendelsesområde, vil forhøjelsen af værdigrænsen efter ministeriets opfattelse samlet set afbalancere lovens nye anvendelsesområde i forhold til, hvilke kulturgenstande der er omfattet af loven.

Alderskriteriet i kulturværdilovens § 2, stk. 1, nr. 2, ændres fra 100 år til 50 år. Kulturværdiudvalget har foreslået denne nedsættelse af alderskriteriet. Ændringen af alderskriteriet skal bl.a. ses i lyset af, at kulturværdier, der er under 100 år gamle, inden for det seneste årti har vakt en øget interesse, som dels har givet sig udslag i ganske høje markedspriser, dels afspejler, at de i højere grad end tidligere anses for at tilhøre den umistelige kulturarv, som er beskyttelsesværdig i forhold til lovens formål. Ændringen af kulturværdilovens aldersgrænse vil betyde, at flere kulturgenstande pr. definition vil blive omfattet af loven, men ikke nødvendigvis, at Kulturværdiudvalget vil nedlægge flere udførselsforbud og foretage flere erhvervelser efter kulturværdilovens § 11.

Den generelle udvikling i auktionsbranchen, herunder især udbredelsen af internetauktioner, har skabt behov for en bemyndigelse til udvidet regelfastsættelse om auktionshuses forpligtelser ved udbud af kulturgenstande. I forlængelse af Kulturværdiudvalgets anbefalinger indføres en bestemmelse i kulturværdiloven, hvorefter kulturministeren kan fastsætte regler om Kulturværdiudvalgets virksomhed, herunder regler om, at auktionshuse skal informere Kulturværdiudvalget, når der udbydes kulturgenstande, der er omfattet af loven, og om at auktionshuse skal informere købere af sådanne genstande om regler for udførsel.

I løbet af årene er det i visse tilfælde blevet vanskeligere for Kulturværdiudvalget at overholde fristen på tre måneder for behandling af ansøgninger om udførselstilladelser. Udvalgets opsøgende arbejde med at tilvejebringe fondsmidler til erhvervelse af kulturværdier kan være tidskrævende og kan under tiden tage længere tid end de nuværende tre måneder. Dertil kommer, at der i sager, hvor der er behov for at indhente en udtalelse om genstandens kulturhistoriske værdi fra særligt sagkyndige, efter omstændighederne ligeledes inden for 3-måneders fristen skal foretages partshøring efter forvaltningslovens regler.

Under henvisning til ovenstående er kulturværdiloven ændret således, at Kulturværdiudvalget har mulighed for at forlænge sagsbehandlingsfristen i indtil seks måneder, hvis særlige omstændigheder taler for det. Udvalget vil dog fortsat som hidtil tilstræbe at behandle ansøgninger om udførselstilladelser inden for en måned efter modtagelsen. En forlængelse af sagsbehandlingsfristen kan således kun ske i undtagelsestilfælde.

Kulturværdiudvalget har henledt Kulturministeriets opmærksomhed på, at der i visse tilfælde er behov for at kunne lette sagsbehandlingen. Der er derfor indført en bemyndigelse til kulturministeren til fastsættelse af regler om Kulturværdiudvalgets sagsbehandling af

bestemte sager om udførsel af kulturgenstande. Det drejer sig bl.a. om tilfælde, hvor ejeren af en kulturgenstand efter loven har krav på en udførselstilladelse.

I lyset af, at ulovlige udførsler af kulturgenstande betragtes med stigende alvor i Danmark og på internationalt plan, har Kulturværdiudvalget foreslået, at strafferammen hæves til fængsel i indtil 1 år. Hidtil har overtrædelse af kulturværdilovens bestemmelser kunne straffes med bøde. En anden væsentlig grund til at foreslå en forhøjelse af strafferammen har været, at en overtrædelse af loven kan give den pågældende person en meget betydelig økonomisk gevinst, bl.a. som følge af stigende markedspriser på de særligt efterspurgte eller værdifulde kulturgenstande, der typisk også er omfattet af loven. Lovændringen indebærer, at straffen for overtrædelse af kulturværdiloven kan stige til fængsel i indtil 1 år, såfremt overtrædelsen er begået med forsæt, og der i øvrigt foreligger skærpende omstændigheder.

Endelig indebærer lovændringen – efter anbefalinger fra Kulturværdiudvalget, at der gennemføres en 5-årig forældelsesfrist i kulturværdiloven, hvorved forældelsesfristen i straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1, fraviges. Forældelsesfristen har hidtil været to år. Baggrunden for ændringen af forældelsesfristen er, at overtrædelser af kulturværdiloven sjældent opdages på gerningstidspunktet eller umiddelbart derefter. En overtrædelse af loven opdages typisk først, når den pågældende kulturgenstand udbydes til salg eller på anden vis udstilles offentligt. Ellers kan de fleste kulturgenstande, der er udført i strid med kulturværdiloven, let holdes skjult for offentligheden og fra myndighedernes kendskab i årevis. Ved at ændre forældelsesfristen fra to til fem år skabes også en parallelitet mellem de to beslægtede love, museumsloven og kulturværdiloven.

Bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier i Danmark vil efter Kulturværdiudvalgets oplysninger blive revideret i forlængelse af ændringen af kulturværdiloven.

[Til toppen](#)

Revision af sagsbehandlingsinstruks og procedurerne i Kulturværdiudvalget

Som nævnt i den seneste årsberetning er Kulturværdiudvalget ved at revidere sagsbehandlingsinstruksen samt et notat om beskrivelse af procedurerne i Kulturværdiudvalget. De to dokumenter er fra 2001.

Udvalget forventer at afslutte arbejdet med revisionen af sagsbehandlingsinstruktionen og procedurebeskrivelserne i løbet af 2010.

[Til toppen](#)

UNIDROIT-konventionen

Kulturværdiudvalget har i Udvalgets to seneste årsberetninger orienteret om arbejdet med grundlaget for en dansk ratifikation af UNIDROIT-konventionen om stjalne og ulovligt eksporterede kulturgenstande. Konventionen regulerer hovedsageligt spørgsmålet om tilbagelevering af kulturgenstande i tilfælde af henholdsvis tyveri og ulovlig udførsel.

UNIDROIT-konventionen er et supplement til UNESCO's konvention fra 1970 om midlerne til at forbyde og forhindre ulovlig import, eksport og ejendomsoverdragelse af kulturgenstande.

Kulturværdisudvalget kan oplyse, at Kulturministeriet den 13. januar 2010 sendte udkast til lovforslag om tilbagelevering og overførelse af stjålne eller ulovligt udførte kulturgenstande i høring. Høringsfristen var 4 uger.

Udvalget støtter absolut Danmarks ratifikation af UNIDROIT-konventionen.

[Til toppen](#)

Revision af Rådets direktiv 93/7

I EU-regi blev der i 2009 nedsat en arbejdsgruppe, hvis opgave er at identificere problemer, som knytter sig til anvendelsen af Rådets direktiv 93/7/EØF af 15. marts 1993 om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra en medlemsstats område. Arbejdsgruppen skal endvidere komme med forslag til ændringer af direktivet. Direktivet er gennemført i dansk ret ved lov nr. 1104 af 22. december 1993 om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra et EU-medlemslands område mv.

Kulturministeriet deltog i slutningen af november 2009 i det første arbejdsgruppemøde i Bruxelles. Forud for mødet var medlemslandene blevet bedt om at besvare en række spørgsmål vedrørende direktiv 93/7. Med udgangspunkt i besvarelserne orienterede medlemslandene overordnet om deres erfaringer med direktivet. Kulturministeriet indhentede oplysninger hos Kulturværdisudvalget til brug for udarbejdelsen af det danske svar.

Kulturværdisudvalget vil følge arbejdet med revisionen af direktivet.

[Til toppen](#)

Museernes stående udførselstilladelser

Kulturværdisudvalget har tidligere orienteret om Kulturministeriets beslutning om, at åbne tilladelser (specifikke og generelle) skal kunne anvendes ved udførsel af kulturgenstandene. Kulturværdisudvalget er fortsat ved at behandle sagen og forventer, at skemaerne kan foreligge i første halvdel af 2010. På Udvalgets hjemmeside (www.kulturvaerdier.dk) vil det blive oplyst, når de nye ansøgningskemaer kan anvendes

[Til toppen](#)

Kulturværdisudvalgets 20 års statusredegørelse

Kulturværdisudvalget har i løbet af 2008 og 2009 arbejdet med at lave en 20 års statusredegørelse. Udvalget forventer at offentliggøre redegørelsen i løbet af første halvdel af 2010.

[Til toppen](#)

Nordisk møde om ulovlig handel med kulturgenstande

Kulturarvsstyrelsen var den 23. oktober 2009 vært for et nordisk møde om ulovlig handel med kulturgenstande i København. I mødet deltog repræsentanter for rigsantikvarembeder, kulturministerier, told- og skattemyndigheder og politi fra Norge, Sverige, Finland og Danmark. Repræsentanter fra Kulturværdiudvalget deltog også i mødet.

På mødet drøftedes bl.a. de udfordringer, som knytter sig til ulovlig handel med kulturgenstande i hovedsageligt et nordisk perspektiv. Repræsentanterne fra de forskellige myndigheder og lande drøftede også deres erfaringer på området samt fremtidsperspektiver. Efter mødet var der bred enighed blandt repræsentanterne om at mødes igen i løbet af 2010 med henblik på drøftelse af lignende problemstillinger.

[Til toppen](#)

Forbehold

Kulturværdiudvalget har ved forhåndsgennemgangen af auktionskataloger i 2009 taget ét forbehold. Der var tale om ”Et Familiestykke” af Em. Bærentzen. Statens Museum for Kunst erhvervede efterfølgende genstanden på auktion.

[Til toppen](#)

Erhvervelser

Kulturværdiudvalget har i 2009 ikke erhvervet kulturgenstande.

[Til toppen](#)

Forhåndsgennemgangen

En betydelig del af Kulturværdiudvalgets arbejde består i en forhåndsgennemgang af auktionskataloger. Fremgangsmåden i forbindelse med forhåndsgennemgangen er fastlagt i § 9 i bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier i Danmark og går ud på, at Udvalget før auktionen foretager en foreløbig gennemgang af kataloget og eventuelt en besigtigelse af visse genstande. Katalogerne skal derfor være Udvalget og sekretariatet i hænde senest 10 dage før auktionen, for at Udvalget kan nå at gennemgå og forhåndsvurdere indholdet.

Kulturværdiudvalget meddeler på baggrund heraf, hvilke genstande og værker Udvalget på forhånd tager forbehold for, dvs. de genstande og værker, der ved salg til udlandet gennem efterfølgende ansøgning kræves forelagt Udvalget til nærmere bedømmelse og afgørelse, før en tilladelse til udførsel kan gives. Hvis en ansøgning om udførselstilladelse afslås, skal Kulturværdiudvalget i medfør af kulturværdilovens § 11 fremsætte et købstilbud, der svarer til hammerslagsprisen med tillæg af auktionsomkostninger, svarende til købers nettokøbspris.

Forhåndsgennemgangen kan desuden bevirke, at Udvalget indstiller til kulturministeren, at ministeren træffer beslutning i henhold til lovens dispensationsbestemmelse (§ 2, stk. 4). Udvalget har i 1997 præciseret, at Udvalgets forbehold også kan omfatte genstande, der

efterfølgende vil kræve indstilling til kulturministeren. Katalognumre, for hvilke der ikke tages forbehold, kan omvendt frit udføres efter auktionen.

Kulturværdiudvalget havde i 2009 aftaler om forhåndsgennemgang af kataloger med fire auktionshuse: *Lauritz.com ved Museumsbygningen, Living Auctions i Vejle og Bruun Rasmussen Kunstauktioner*, samt *Thomas Høiland Auktioner f.s.v.a. møntkataloger*.

[Til toppen](#)

Individuelle ansøgninger

Det fremgår af kulturværdilovens § 11, at Kulturværdiudvalget skal fremsætte et tilbud om erhvervelse af genstanden til markedsprisen, såfremt en ansøgning om udførselstilladelse afslås. Genstandens værdi fastsættes efter råd fra særligt sagkyndige. Som rådgivere for Udvalget er udpeget Foreningen af Auktionsledere i Danmark, Dansk Kunst Antikvitetshandler Union, Den Danske Antikvarboghandlerforening og Kunst- og Antikvitetshandler Ringen.

Kulturværdiudvalget har i 2009 modtaget 24 individuelle ansøgninger om udførselstilladelse for kulturgenstande i privateje. Alle ansøgningerne blev bevilget med undtagelse af én, som i skrivende stund er under behandling.

[Til toppen](#)

EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande

Efter etableringen af det indre marked, hvor grænsekontrol som hovedregel bortfalder mellem EU-landene, er det imidlertid besluttet, at de enkelte EU-landes nationale kulturbeskyttelsesregler fortsat er gældende. Etableringen af det indre marked har således intet ændret ved den danske kulturværdilov eller den praksis, der er gældende i relation til loven. Det er fortsat denne lov, der regulerer, hvornår og under hvilke betingelser der kan nedlægges forbud mod udførsel af kulturgenstande fra Danmark til såvel EU-lande som lande uden for EU.

For at styrke de nationale beskyttelsesinteresser er der tillige skabt et fælles regelsæt, der skal hindre ulovlig udførsel af kulturgenstande ud over EU's fælles toldgrænser i henhold til Rådets forordning nr. 3911/92 af 9. december 1992, om udførsel af kulturgoder. Forordningen, der trådte i kraft den 1. april 1993, er kodificeret ved Rådets forordning nr. 116/2009 af 18. december 2008 om udførsel af kulturgoder. Disse regler om udførsel til lande uden for EU betyder, at der ved udførsel af bestemte kulturgenstande skal foreligge en udførselstilladelse, og at der i disse tilfælde skal anvendes en særlig europæisk ansøgningsformular. Ligesom det er det danske Kulturværdiudvalg, der administrerer den danske lov, er det også Udvalget, der administrerer det fælles EU-regelsæt for det danske område.

Ansøgninger om udførsel af kulturgenstande til tredjelande skal således også fremsendes til Kulturværdiudvalget, der i hvert enkelt tilfælde træffer beslutning om udførselstilladelse. Der er visse forskelle i de to regelsæt med henblik på kategorier og værdigrænser, og ordningen indebærer, at der også skal søges om udførselstilladelse i en række tilfælde, hvor en tilladelse

ikke er nødvendig efter den danske kulturværdilov. Kulturministeriet har tidligere udsendt en vejledning, der bl.a. præciserer de områder, der er dækket af denne ordning.

Kulturværdiudvalget har i 2009 modtaget i alt 34 ansøgninger om tilladelse til udførsel af 335 enkeltværker i henhold til EU-forordningen. 30 af disse ansøgninger er indgivet af museer og privatpersoner, som ønskede en midlertidig udførselstilladelse i forbindelse med udlån til udstillinger i udlandet. Herudover blev der givet definitiv udførselstilladelse til fire ansøgninger omfattende 33 genstande.

[Til toppen](#)

Kulturgenstande i privateje belagt med udførselsforbud

Ved udgangen af 2009 er følgende udenlandsk privatejede kulturgenstande, som alle befinder sig i Danmark, belagt med udførselsforbud:

1. Carl Blochs portrætmaleri af *H.C. Andersen* (1869), 1997.
2. Wilhelm Marstrands maleri *Liggende Model* (1833), 1998.
3. C.W. Eckersbergs maleri *Udsigt gennem en Dør til løbende Figurer* (1845), 1998.

Endvidere er ved udgangen af 2009 følgende danske privatejede kulturgenstande, som alle befinder sig i Danmark, belagt med udførselsforbud:

1. Lauritz Tuxens maleri *Man rejser sig fra bordet* (1906), 1991.
2. En *Amati violin* (1627), 2001.
3. Resterende dele af *Ålholm-samlingen* (1600- og 1700-tallet), 1996-97.

Årstallet i parentes henviser til oprindelsesåret, mens det andet årstal angiver året for nedlæggelse af udførselsforbud.

[Til toppen](#)

Udvalgets økonomiske rammer

Regeringen besluttede ved finansloven for 2002 at ændre finansieringsprincippet for erhvervelse af genstande belagt med udførselsforbud efter kulturværdilovens § 11. Det fremgik af bemærkningerne til finansloven, at ”udgifter til formålet afholdes fra 2002 af den statslige institution, under hvis område erhvervelsen hører. Udgiften vil kunne afholdes foreløbigt af ministeriets reserver”. Som det fremgår nedenfor er Udvalgets sidste overførsel af bevilling fra tidligere bortfaldet i 2009.

Kulturværdiudvalgets drift afholdes via Kulturarvsstyrelsen.

[Til toppen](#)

Kulturværdiudvalgets sekretariat

Kulturværdiudvalgets sekretariat er henlagt til Kulturarvsstyrelsen og blev i 2009 varetaget af kontorfuldmægtig Eva Arnfeldt Jensen. Udvalgets juridiske sekretær var specialkonsulent, cand. jur. Susanne Thuesen Simonsen.

[Til toppen](#)

Regnskab for 2009

Som nævnt i Kulturværdiudvalgets Årsberetning for 2008 bortfaldt Udvalgets resterende reservationsbevilling i marts 2009, hvilket betyder, at Udvalget ikke længere har en bevilling til erhvervelse af kulturværdier.

I 2009 har Kulturværdiudvalget ikke afholdt udgifter til erhvervelser.

Kulturværdiudvalget, den 15. februar 2010.

Asbjørn Hellum
Rigsarkivar, Statens Arkiver (fra den 1. november 2009)

Bodil Busk Laursen
Direktør, Det danske Kunstindustrimuseum (genbeskikket frem til den 30. september 2012)

Per Kristian Madsen
Direktør, Nationalmuseet

Erland Kolding Nielsen
(formand)
Direktør, Det Kongelige Bibliotek

Johan Peter Noack
Rigsarkivar, Statens Arkiver (til den 31. oktober 2009)

Karsten Ohrt
(næstformand)
Direktør, Statens Museum for Kunst